

Politici, wat is er van de kunstencentra ?

Nadat het decreet van '75 het theaterlandschap in vakjes en voorwaarden en cijfers had verdeeld, bleek al snel dat dit decreet een zeer inefficiënt beleidsmiddel was. De overheid faalt dientengevolge al 15 jaar lang tegenover wat zich in de marge van, of laten we liever zeggen, buiten het decreet afspeelt. Om het zeer schematisch te benoemen: eerst tegenover een coherente jonge theatermakers, later tegenover de schare dansers en choreografen, die zich allen op de zweepslag van buitenlandse import heftig manifesteerden. Dat hadden ze in '75 niet voorzien. Het geld was verdeeld; de vakjes zaten vol. De natuurlijke dynamiek tussen marge en centrum werd, wat middelen betreft, zo goed als volledig geblokkeerd, zodat in Vlaanderen de situatie ontstond dat het levende en feitelijke centrum van de podiumkunsten verstoken bleef van middelen van overheidswege.

Een potje decreet

In het nieuwe decreet consolideert de overheid haar falen tegenover de marge en het steeds bewegende theaterveld door de categorie 'kunstencentra' in leven te roepen. Een kunstencentrum, zo wil het decreet, is een "organisatie met een multidisciplinair karakter met de nadruk op podiumkunsten, die beschikt over een vaste infrastructuur waarin ontwikkelingen in de nationale en/of internationale kunstproductie op een receptieve of produktieve wijze gevolgd kunnen worden". Een kunstencentrum moet "op regelmatige wijze voorstellingen verzorgen ..., met dien verstande dat gemiddeld 100 voorstellingen of manifestaties per seizoen plaatsvinden", moet "per seizoen een aantal produkties/manifestaties realiseren die een vernieuwende impact kunnen hebben in de diverse kunstuitingen" en een nader te bepalen minimumpercentage eigen inkomsten behalen. In de Memorie van Toelichting die bij het nieuwe decreet hoort, wordt verder gestipuleerd dat de kunstencentra belast zijn "met het ontdekken van nieuw talent dat zij zelf moeten selecteren en begeleiden." Tegenover deze voorwaarden en taakomschrijving staat een financie-

ringsevenveloppe met lange termijn erkenning van 4 jaar, die zo'n 15 à 20 miljoen per jaar zou bedragen.

Het kind

Het kind niet met het badwater weggooien. De vraag kan terecht gesteld worden of een centrale overheid, al dan niet bijgestaan door een adviesraad, jong en nieuw talent kan ontdekken en of zij uit de voorgedragen dossiers een zinvolle selectie kan maken. In alle geval lijkt het mij positief dat selectie en begeleiding aan elkaar gekoppeld worden. In het verleden konden nieuwe initiatieven van artiesten financiële steun krijgen via de projectenpot. Van deze sowieso al ontoereikende middelen moest telkens opnieuw een goed deel geïnvesteerd worden in het huren van repetitieruimtes, of de aankoop van primaire theaterapparatuur (spots, klankinstallatie, e.d.). Financiële waaghalzerij, zwartwerk en een ernstige miskenning van de syndicale rechten (aantal gepresteerde uren, loonpeil enz.) moesten in vele gevallen toch nog de realisatie van zo'n project mogelijk maken. Door de projecten onder te brengen in een kunstencentrum kan een einde komen aan de benarde produktie-omstandigheden, waarin jong werk meestal tot stand kwam. Omstandigheden die vaak diepe sporen nalieten in het eindresultaat.

Het volstaat echter niet nieuw potentieel een dak te geven en geld. De ervaring leert dat het de projecten vaak ontbrak aan professionele begeleiding op alle vlakken: financieel, technisch, promotioneel en artistiek. Dit heeft nogal wat consequenties voor de personeelsbezetting van zo'n kunstencentrum. Huizen met zo'n groot verloop van artistieke medewerkers - zo ziet het decreet dat, tenminste - hebben nood aan een stevige, goed uitgebouwde personeelsomkadering en kunnen ook niet nog eens gaan functioneren als verdoken VDAB-opleidingscentra. Een goede technische ploeg, om maar iets te zeggen, met een produktieleider, gespecialiseerde licht- en klanktechnici, decorbouwers en technici voor reisvoorstellingen is van onschatbare waarde, vooral als het gaat om het

optimaal ondersteunen van dat zo fragiele eerste, jonge, nieuwe of hoe dat verder ook moge heten, werk. Dat betekent dat een kunstencentrum zijn personeel, met de groeiende ervaring, moet kunnen behouden. Daartoe zijn o.a. perspectieven nodig als vast werk en een behoorlijke honorering. Dit noopt tot een klein rekensommetje. Van de kunstencentra wordt verwacht dat ze een 100-tal voorstellingen laten plaatsvinden. Aan een gemiddelde uitkoopsom van 50.000 frank per voorstelling is dat goed voor 5 miljoen van het budget. Vervolgens moeten een drietal produkties opgezet worden van gemiddeld 3 à 4 miljoen, goed voor zo'n 9 à 12 miljoen dus. Tel op en constateer dat de 15 à 20 miljoen die voor een kunstencentrum voorzien zijn, bijna opgesoupeerd zijn. Personeel is dan nog altijd niet betaald.

Het badwater

Er zitten in de Memorie van Toelichting nog een aantal uitspraken die om ontkrachting smeken. Zo luidt het dat jonge podiumkunstenaars "opteren voor een werking waarin zij zich geen zorgen hoeven te maken over een infrastructuur, administratieve begeleiding, contracten, speelplan, e.d...". Ik ben ervan overtuigd dat jonge kunstenaars zich net wel veel zorgen maken over infrastructuur, promotie, spreiding, e.d., vanuit het volle besef dat dat alles deel uitmaakt, of een verlengde moet zijn van hun arbeid. Daarom kiezen ze voor kleine, beweeglijke structuren waar een band met de creatieve praktijk aanwezig is, eerder dan voor bureaucratische instituten waar alles gemakkelijkschalve door dezelfde mangel gehaald wordt.

Nog zo'n vreemde gedachtengang is dat de kunstencentra "als tussenschakel tussen de opleidingen in het hoger kunstonderwijs en de bestaande grotere gezelschappen" zouden fungeren. Het staat er niet met zoveel woorden maar het lijkt toch verdacht hard op een hiërarchisch model met daaraan verbonden waardeschaal dat 'den jongen kunstenaar' moet doorlopen. Iets studeren, stage lopen in een kunstencentrum en dan doorstomen naar de top van de piramide: het grote gezelschap.